

Ευριπίδη: «*ΕΛΕΝΗ*»

Β' Επεισόδιο

Η 3^η σκηνή του Β' επεισοδίου
Στίχοι 841-941

Η 3^η σκηνή του επεισοδίου (στ. 841-941) αποτελεί διάλογο-στιχομυθία μεταξύ των δύο πρωταγωνιστών του δράματος. Η σκηνή ξεκινά με την έκκληση της Ελένης στο Μενέλαο να αφηγηθεί τις περιπέτειές του και τη σωτηρία του από την περιπέτειά του στη θάλασσα.

Ο Μενέλαος προχωρεί σε μια σύντομη συνόψιση των περιπετειών των προηγούμενων 7 χρόνων, που ακολούθησαν το δεκάχρονο τρωικό πόλεμο (στίχοι 845-859). Με τον τρόπο αυτό ο Ευριπίδης τηρεί τον τυπικό κανόνα μιας αναγνώρισης μεταξύ των ηρώων, η οποία απαιτεί και οι δυο να μιλήσουν για τα πάθη και τις περιπέτειές τους. Το κάνει, όμως, χωρίς να επιβραδύνει καθόλου την εξέλιξη του δράματος με άσκοπες λεπτομέρειες και μεγάλες αναδρομικές αφηγήσεις. Αυτό είναι απόλυτα απαραίτητο, γιατί η εξέλιξη του δράματος μετά την αναγνώριση φτάνει στο αποκορύφωμά της. Ο μεγάλος κίνδυνος που απειλεί τη σωτηρία του Μενέλαου και της Ελένης βρίσκεται μπροστά!

Για τον κίνδυνο αυτό, που είναι ο Θεοκλύμενος και οι παράνομες απαιτήσεις του, κάνει λόγο ευθύς αμέσως η Ελένη (στ. 860-870), αιφνιδιάζοντας το Μενέλαο, ο οποίος αγνοούσε τις προθέσεις του Αιγύπτιου βασιλιά, αφού δεν είχε καταλάβει την ουσία των προειδοποιήσεων της Γερόντισσας στους στίχους 495-506. Τώρα συνειδητοποιεί την αλήθεια.

Η αγωνία των θεατών αρχίζει ξανά να εντείνεται, μετά από το σύντομο λυτρωτικό «λιμάνι» της αναγνώρισης. Ο διάλογος που έχει πάρει μορφή της στιχομυθίας, της γρήγορης εναλλαγής των προσώπων συμβάλλει αποφασιστικά στην κατεύθυνση αυτή.

Η Ελένη, διαβεβαιώνοντας το Μενέλαο για την ακέραια συζυγική πίστη και αφοσίωσή της, απόδειξη της οποίας είναι η ικεσία της στον τάφο του Πρωτέα (στ. 877-882), τον προτρέπει με μεγάλη αυτοθυσία να φύγει αμέσως μόνος του για τη

Σπάρτη, ώστε να γλιτώσει τη ζωή του (στ.887 και 890). Η στάση αυτή της Ελένης βρίσκει αμέσως αντάξια στάση και από μέρους του Μενελάου, ο οποίος σε μια έξαρση ηρωικού ήθους θα διακηρύξει την αποφασιστικότητά του να μείνει και να πολεμήσει για την κοινή τους σωτηρία.

Η Ελένη, επίσης, είναι αυτή η οποία θέτει το πρόβλημα στις αληθινές του διαστάσεις, υπενθυμίζοντας ότι ο Θεοκλύμενος δεν μπορεί εύκολα να χτυπηθεί, καθώς προστατεύεται από τη μαντική δύναμη της αδελφής του, της Θεονόης · επομένως, η μόνη πραγματική λύση βρίσκεται στην εξασφάλιση της σιωπής και της υποστήριξης από μέρους της μάντισσας, ώστε ο βασιλιάς της Αιγύπτου να μην υποψιαστεί την απόπειρα διαφυγής τους και να παρασυρθεί από τον εντελώς απαραίτητο δόλο που αυτοί θα μεταχειριστούν (στίχοι 892-912). **Οι στίχοι 913-914 ουσιαστικά προοικονομούν τη σκηνή της ικεσίας που θα ακολουθήσει στην επόμενη σκηνή του επεισοδίου μας.**

Η σκηνή ολοκληρώνεται με τη βαρύτητα του αμοιβαίου όρκου των δυο ηρώων, να μείνουν μαζί και να αντιμετωπίσουν την οποιαδήποτε εξέλιξη των γεγονότων. Είτε η δικαίωση και η σωτηρία είτε ο θάνατος και των δυο πάνω στον τάφο του Πρωτέα (στ.918-927).

Ο όρκος επιβεβαιώνει την άρρηκτη συζυγική αγάπη και αφοσίωση των δυο πρωταγωνιστών και προξενεί πολύ μεγάλη συγκίνηση στους θεατές του έργου.

0 x 480

Η τελευταία αποστροφή του λόγου του Μενέλαου (στ. 925-939) είναι μια **έξαρση του ηρωικού ήθους του πρωταγωνιστή. Ο Μενέλαος θέτει υπεράνω όλων τη δόξα και την τιμή που φέρνει μια αληθινά ηρωική αντιμετώπιση των κινδύνων.**

Στο σημείο αυτό πρέπει για μια ακόμη φορά να επισημάνουμε ότι υπάρχει και η ερμηνευτική εκδοχή εκείνων των σχολιαστών του έργου, οι οποίοι θεωρούν ότι ο Ευριπίδης παρωδεί το Μενέλαο και το ήθος του, παρουσιάζοντάς μας επί της σκηνής έναν συναισθηματικώς ασταθή ανθρώπινο τύπο, ο οποίος, εκεί όπου διαλαλεί την

αξία του ηρωισμού, μας θυμίζει περισσότερο την εικόνα ενός καυχησιάρη αξιωματούχου. Αυτοί οι σχολιαστές επιμένουν να τονίζουν π.χ. τα σημεία εκείνα όπου ο Μενέλαος αμφιβάλλει έστω και για λίγο για την πίστη της Ελένης (στ.877, 879) ή αμφιβάλλει για το αν υπάρχει πια σωτηρία (στ. 907).

Νομίζουμε όμως ότι ο Ευριπίδης, όπως και παραπάνω, παρουσιάζει ρεαλιστικά το χαρακτήρα ενός πολυβασανισμένου ανθρώπου, όπου και η αστάθεια ορισμένες φορές δεν είναι κάτι το ασυνήθιστο, ενώ η έξαρση του ηρωικού ήθους από αυτόν στη σκηνή του όρκου είναι γνήσια και βγαίνει μέσα από το γεγονός ότι έχει πλάι του εξίσου αποφασισμένη και αποφασιστική την Ελένη. Ο ταλαίπωρος ναυαγός ξαναβρίσκει τον ηρωικό εαυτό του.

Η σκηνή κλείνει τυπικά με την παρέμβαση του Χορού, ο οποίος εύχεται τη σωτηρία και την ευτυχία των δυο ηρώων (στ.940-941). Η ευχή του είναι και ο πόθος όλων των θεατών του δράματος.

80 x 480